

HISTÒRIES NATURALS

La taronja de Joan de Joanes

Marti Domínguez

En la famosa Trinitat de Massaccio, a Santa Maria Novella (Florència), vora al Crist crucificat i a una Verge Maria d'una serenitat informativa i alhora majestàtica (sembla que diu: "Vet ací el meu fill"), els dos nobles s'agenollen a cada costat del quadre entibats i contenint la respiració.

Han pagat al pintor les despeses del fresc, i com a condició del desembors han exigut aparèixer retratats. Aquest és l'inici autèntic del renaixement, un simple i pur fet econòmic: els grans patricis, a partir d'aquell moment, obliguen el pintor, a canvi del seu suport monetari, a incloure'ls en la composició pictòrica. Així trobem el duc d'Urbino agenollat davant de la Mare de Déu en la Pala de Brera (Piero), o la família Portinari, retratats com un grup d'àngels que envolten el Nen Jesús (Van der Goes). A mesura que l'artista depèn dels donants es produeix una ràpida i progressiva desinhibició. El pintor, per tal d'agradar, força més i més les possibilitats, com s'esdevé amb Benozzo Gozzoli, que en la seua cavalcada en la Capella dei Magi, retrata els Medicci com a Reis Mags, pomposos i enlluernadors, amb guepards i falcons.

L'artista ja no intenta, doncs, reconstruir l'ambient bíblic, sinó que prefereix contextualitzar les escenes; i les *madonnes*, els sants i els paisatges, s'assemblen prodigiosament a persones i panoràmiques del seu propi país. Tant se val que aquell portal de Betlem recorde més un estimat palau de la Toscana; el veritablement important és que el quadre agrade al donant, i per a això res millor que representar un paisatge ben conegut, que fins i tot pugua coincidir amb les terres del generós mecenes, fins

a assolir el sumptuós barroquisme de Carlo Crivelli i l'espectacular *Anunciació*, on el pintor venecià reproduïx un carrer de la ciutat d'Ascoli i la casa d'un dels donants, amb la Verge Maria plena de *gratia* davant de la mirada encuriosida dels veïns. I per tal de demostrar l'opulència de l'horta de la villa, en primer terme Crivelli pinta una poma i... un cogombre!

Quines coses tenen els artistes! El cogombre, originari de l'Índia, no havia de ser massa freqüent per aquelles terres, i el pintor venecià, amant del luxe i de la filigrana, hi va reproduir aquell fruit com a màxim exponent de la riquesa agrícola de la vila d'Ascoli. És clar que quan es visita l'exposició de Joan de Joanes, al museu de Belles Arts de València, també ens enduem sorpreses semblants. I així, en la famosa *Cena*, clarament inspirada en l'obra de Leonardo, el pintor valencià defineix, amb un detallisme encisador, plats i ganivets, gots de vi, rosquilles de pa... L'escena és d'un realisme sorprenent, amb un tractament de la llum que té ja alguna cosa de caravaggià. Però el més sorprenent de tot, amics, és que el pintor Joan de Joanes, fill de la nissaga valencianíssima dels Macip, artistes del regne, pinta sobre la taula una taronja tallada per la meitat! És la primera taronja valenciana de la història de l'art! Us riureu... Pocs tarongers devien haver-hi llavors a València, però els suficients perquè Joanes s'oblidara que aquest arbre també era originari de l'Índia –i mai citat a la Bíblia–, i que el seu fruit difícilment pogué participar en aquell sant sopar. I, d'aquesta manera, la saborosa taronja valentina va ser coneguda per Crist...

ESPAI MOMA

DESCOMPTES ALS SUSBSCRIPTORS D'EL TEMPS

Telefona'ns de dilluns a divendres al **963 654 920**

25% de descompte de dimarts a diumenge

Del 27 de gener al 5 de març. Carrer Platero Suárez, 11 baix. València.

